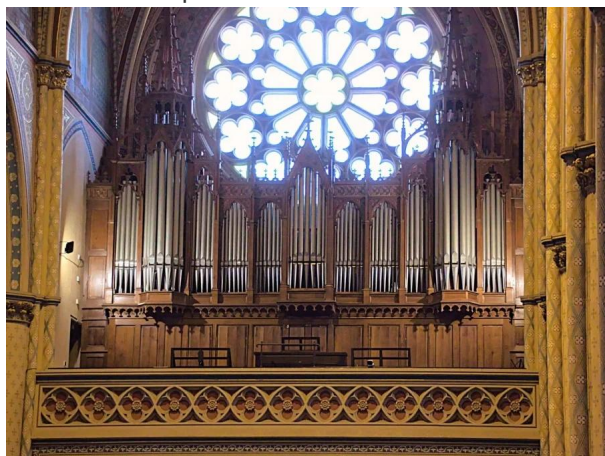

Zapomenutý žižkovský mistr, který dobyl Evropu

28.02.2025

Nejslavnější varhany rozesteté po Česku i dalších evropských zemích se před stoletím rodily v dílně Emanuela Štěpána Petra v žižkovské usedlosti Bezovka.

Mezi nejvzácnější varhany v Česku patří ty v bazilice svaté Ludmily na náměstí Míru. Jejich autorem je Emanuel Štěpán Petr, jeden z nejlepších tuzemských varhanářů všech dob. Byl to právě Žižkov, kde si mladý Emanuel otevřel roku 1881 svou první dílnu. Místo vybral pod kopcem svatého Kříže v prvním patře usedlosti Bezovka na křižovatce dnešní Prokopovy a Rokycanovy ulice. Přišel sem jako ani ne třicetiletý, přitom už měl za sebou studia, službu v armádě i bohaté zkušenosti z cest po evropských zemích.

Slavné varhany pro svatou Ludmilu mohly vzniknout buď na Žižkově, nebo i později v nové dílně v Chodské ulici č. p. 22 nedaleko náměstí Jiřího z Poděbrad. Když se před 130 lety poprvé rozezněly, jejich tóny prý vhněly posluchačům slzy do očí. Obrovský nástroj hrál i během první světové války, a na rozdíl od většiny českých a evropských varhan přežil dokonce i tehdejší rekvizici drahých kovů. Právě to, že cínové píšťaly zůstaly původní, je důvodem, proč se jedná o skvost, který se stal kulturní památkou — jsou to jediné dochované funkční velké varhany Emanuela Štěpána Petra. Unikátní jsou i z hlediska použité techniky — už při své premiéře měly totiž moderní vymoženosti jako třeba mechanickou paměť kombinace rejstříků nebo pneumatický posilovač ovládacího systému. Všechno jsou to přitom vynálezy z Petrovy dílny, které se začaly běžně používat až o mnoho desetiletí později. Zdatný inovátor si patentoval řadu vynálezů nejen v rámci habsburské monarchie, ale i v Německu, Francii a Anglii.

Emanuel Štěpán Petr se narodil 25. prosince 1852 v Opočně jako syn místního kantora. V nedaleké Dobrušce se vyučil truhlářem, po příchodu do Prahy pak nastoupil ke slavnému česko-německému varhanáři Henrichu Schiffnerovi. Zkušenosti ale sbíral i v Polsku a Německu. Když se osamostatnil, se Schiffnerem si dál pomáhali a taky konkurovali. Schiffner se ale později dostal do dluhů, vlastní dílnu prodal, odešel do rodného Cvikova, kde taky v chudobě zemřel. Petrovi se oproti tomu dařilo — z jeho dílny vyšlo celkem 351 nástrojů, přičemž jeden z nich si objednal žižkovský kostel svatého Prokopa. Varhany v něm hrají od roku 1912. Další stojí o kus dál v Karlíně v kostele svatého Cyrila a Metoděje. Ve své době patřily k největším v českých zemích, zároveň je ale provázely soudní tahanice — když se totiž město s varhanářem domluvilo na jejich rozšíření, pracím udělala přítrž první světová válka a všechno skončilo dlouholetým sporem. Varhany dodal Petr i do svatého Jiljí na Starém Městě nebo do kostela svatého Ignáce na Karlově náměstí, jiné hrají v Kroměříži, Klatovech, Jičíně, Hořicích, Roudnici nad Labem, Velvarech, Plzni a mnoha dalších českých a moravských městech. Jeho nástroje našly svůj domov i na Slovensku, v Polsku, Rumunsku nebo Rusku.

O Petrově talentu, zejména jeho intonérských a ladičských schopnostech, se vědělo nejen v celé habsburské monarchii, ale i za jejími hranicemi. Schopný podnikatel získal řadu ocenění, například státní diplom na zemské jubilejní výstavě v roce 1891. Pro svůj um byl jmenován přísězným znalcem c. k. zemského soudu.

Emanuel Štěpán Petr zemřel v Praze 26. února 1930 ve věku 77 let. Slavnou dílnu vedli ještě několik let dva jeho spolupracovníci, nakonec ale zanikla. Místo posledního varhanářova odpočinku je nedaleko jeho první žižkovské dílny — na Olšanech. Do stejného hrobu byla roku 1937 pochována i manželka Antonie.

Galerie

2 fotografie

